

Záruky pre nelegálnych migrantov zbavených slobody

*Výňatok z 19. všeobecnej správy,
zverejnenej v roku 2009*

Úvodné poznámky

75. Vo vecnej časti svojej siedmej všeobecnej správy uverejnenej v roku 1997 CPT pomerne podrobne opisuje svoj postoj k zárukám a podmienkam, ktoré majú k dispozícii cudzinci pozbavení osobnej slobody na základe cudzineckej legislatívy („zadržávaní prisťahovalci“) a vyjadruje svoj názor na vyhostovanie týchto osôb.¹ CPT odvtedy navštívil rad špecializovaných zariadení na zadržiavanie cudzincov, ako aj policajné stanice a väzenské zariadenia, do ktorých viaceré štáty aj naďalej umiestňujú zadržávaných prisťahovalcov. Tieto návštevy až príliš často utvrdzovali výbor v názore, že zadržávaní prisťahovalci sú obzvlášť zraniteľní voči rôznym formám zlého zaobchádzania, či už v čase zadržania, počas výkonu väzby alebo pri odsune.

Vzhľadom na zraniteľnosť tejto skupiny osôb CPT počas svojich mnohých návštev zameriaval pozornosť na zaobchádzanie so zadržávanými prisťahovalcami. Výbor okrem toho naďalej vypracúval vlastné normy, ako je napríklad usmernenie o leteckom odsune cudzích štátnych príslušníkov, vrátane zadržávaných prisťahovalcov, obsiahnutého v 13. všeobecnej správe.²

76. V tejto 19. všeobecnej správe CPT vyjadruje svoje názory na záruky, ktoré by sa mali poskytnúť zadržávaným nelegálnym migrantom, pričom osobitný dôraz kladie na deti.³ Termín „zadržávaní nelegálni migranti“ označuje osoby, ktoré boli pozbavené osobnej slobody podľa cudzineckej legislatívy buď z dôvodu nelegálneho vstupu do krajiny (alebo pokusu o vstup), alebo z dôvodu prekročenia doby platnosti povolenia na pobyt v danej krajine.

Treba poznamenať, že žiadatelia o azyl nie sú nelegálni migranti, aj keby sa nimi mohli stať v prípade, že ich žiadosť o azyl bude zamietnutá a zruší sa ich povolenie na pobyt v danom štáte. Vždy, keď sú žiadatelia o azyl pozbavení osobnej slobody, v čase do rozhodnutia o ich žiadosti by sa im malo poskytnúť široké spektrum záruk v súlade s ich postavením, pričom tieto záruky by mali byť širšie ako záruky pre nelegálnych migrantov, o ktorých sa hovorí v nasledujúcich odsekoch.⁴

¹ Pozri body 24 až 36 dokumentu CPT/Inf(97)10.

² Pozri body 27 až 45 dokumentu CPT/Inf(2003)35.

³ Neznamená to, že deti sú jedinou zraniteľnou skupinou. Zraniteľné sa napríklad aj staršie osoby a ženy bez sprievodu.

⁴ Niektoré medzinárodné záruky pre žiadateľov o azyl vychádzajú zo Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 a jeho protokolu z roku 1967. Viacero záruk ďalej ustanovujú právne predpisy Európskej únie, najmä smernica Rady 2003/9/ES z 27. januára 2003, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl; uplatniteľnosť týchto právnych predpisov sa však obmedzuje len na členské štáty EÚ. Treba sa zmieniť aj o Usmernení o ochrane ľudských práv v kontexte zrýchleného azylového konania prijatom Výborom ministrov Rady Európy dňa 1. júla 2009.

Nelegálni migranti pozbavení osobnej slobody

77. Počas svojich návštev CPT konštatoval, že mnohé členské štáty Rady Európy vyvíjajú značné úsilie na zlepšenie životných podmienok zadržovaných nelegálnych migrantov. Ešte stále sa však stretáva s príliš veľkým počtom prípadov, keď miesta používané na zadržiavanie nelegálnych migrantov a niekedy aj žiadateľov o azyl pozbavených osobnej slobody sú absolútne nevhodné. Ako príklad takýchto miest možno uviesť nepoužívaný sklad len s nedostatočnými alebo úplne chýbajúcimi sociálnymi zariadeniami, prepchatý lôžkami alebo matracmi na podlahe, v ktorom je ubytovaných vyše sto osôb. Títo ľudia sú v ňom zatvorení celé týždne, ba i mesiace, bez možnosti akejkoľvek aktivity, bez možnosti vychádzok, v zlých hygienických podmienkach. Delegácie CPT okrem toho naďalej nachádzajú nelegálnych migrantov aj na policajných staniciach, kde sú zadržávaní v podmienkach, ktoré sú sotva prijateľné na dvadsaťštyrihodinový pobyt, nieto na niekoľkotýždňový pobyt.

V niektorých štátoch sú nelegálni migranti zadržávaní vo väzniciach. Podľa názoru CPT väzenské zariadenia nie sú vzhľadom na svoj charakter vhodným miestom na zadržiavanie osôb, ktoré neboli obvinené ani odsúdené za spáchanie trestného činu. Je zaujímavé, že aj vedenie a personál viacerých väzenských zariadení, ktoré navštívil CPT, často zhodne tvrdili, že nie sú primerane vybavení ani odborne vyškolení na zaobchádzanie s nelegálnymi migrantmi. v tejto súvislosti výbor opätovne zdôrazňuje, akú mimoriadne náročnú úlohu vykonávajú pracovníci stredísk pre nelegálnych migrantov. Mali by byť preto starostlivo vyberaní a mala by sa im poskytnúť primeraná odborná príprava.

78. Napriek tomu, že v členských štátoch Rady Európy existuje veľa zariadení na zadržiavanie nelegálnych migrantov, ešte nebol vypracovaný komplexný právny nástroj s pôsobnosťou pre celý európsky kontinent,⁵ ktorý by stanovil minimálne normy a záruky pre nelegálnych migrantov pozbavených osobnej slobody, zodpovedajúce konkrétnym potrebám tejto skupiny osôb.

Európske väzenské pravidlá z roku 2006 sa vzťahujú na nelegálnych migrantov, ktorí sú zadržávaní vo väzniciach. v komentári k pravidlám sa však zdôrazňuje, že zadržávaní prisťahovalci by zásadne nemali byť umiestňovaní vo väzniciach. To je aj dôvod, pre ktorý pravidlá neupravujú osobitné potreby a postavenie nelegálnych migrantov, napríklad pokiaľ ide o otázky spojené s postupmi pri príprave a vykonávaní odsunu. Treba poznamenať, že v súlade s článkom 5 ods. 1 písm. f) Európskeho dohovoru o ľudských právach možno pozbaviť slobody nelegálnych migrantov, ak sa proti nim vedie konanie o vypovedaní alebo vydaní, alebo s cieľom zabrániť ich nepovolenému vstupu na územie štátu. To znamená, že účel pozbavenia osobnej slobody je v prípade nelegálnych migrantov výrazne odlišný od účelu pozbavenia osobnej slobody obvinených osôb vo výkone väzby alebo osôb odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody.

79. Životné podmienky zadržaných nelegálnych migrantov by mali zodpovedať povahe pozbavenia ich osobnej slobody, s čo najmenším počtom obmedzení a s režimom ponúkajúcim rôzne aktivity. Zadržávaní nelegálni migranti by mali mať napríklad možnosť udržiavať zmysluplné kontakty s vonkajším svetom (vrátane možnosti často telefonovať a prijímať návštevy), a ich sloboda pohybu v rámci zariadenia, v ktorom sú zadržávaní, by mala byť čo najmenej obmedzená. Aj keby podmienky zadržávania vo väzniciach spĺňali tieto požiadavky – čo rozhodne neplatí v každom prípade – podľa názoru CPT je zadržiavanie nelegálnych migrantov vo väzenskom prostredí z vyššie uvedených dôvodov zásadne nesprávne.

---

⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, stanovuje okrem iného normy vzťahujúce sa na nelegálnych migrantov pozbavených osobnej slobody. Smernica je uplatniteľná vo väčšine členských štátov EÚ a v niektorých ďalších krajinách a mala by sa transponovať do vnútroštátnych právnych predpisov do konca roku 2010.

80. Všeobecnejšie možno konštatovať, že orgány v niektorých krajinách sa bežne uchýľujú k administratívne zadržiavaniu nelegálnych migrantov pred ich odsunom, niekedy bez časového obmedzenia alebo súdneho preskúmania. Nepochybne tak hrozí riziko, že automatické administratívne zadržiavanie za takýchto podmienok je, okrem iného, v rozpore s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. Podľa názoru CPT by štáty mali vykonávať svoju právomoc na pozbavenie nelegálnych migrantov osobnej slobody selektívnym spôsobom; k zadržaniu by mali pristúpiť až po dôkladnom preskúmaní každého jednotlivého prípadu.

Základné práva v prvých štádiách pozbavenia osobnej slobody

81. CPT zastáva názor, že zadržiavaní nelegálni migranti by hneď od okamihu pozbavenia osobnej slobody mali mať tri základné práva, rovnako ako ostatné kategórie zadržaných osôb. Sú to: (1) právo na prístup k advokátovi, (2) právo na prístup k lekárovi, a (3) právo informovať o svojom zadržaní príbuzného alebo tretiu osobu podľa vlastného výberu.

82. Právo na prístup k advokátovi by malo zahŕňať právo hovoriť s advokátom bez prítomnosti tretej osoby, ako aj právo na prístup k právnomu poradenstvu v otázkach týkajúcich sa pobytu, zadržiavania a odsunu. To tiež znamená, že ak si nelegálni migranti nemôžu dovoliť zvoliť a zaplatiť advokáta, mali by mať prístup k právnej pomoci.

Ďalej by všetky novo prichádzajúce zadržané osoby mal bezodkladne vyšetriť lekár alebo plne kvalifikovaná zdravotná sestra pod dozorom lekára. Právo na prístup k lekárovi by malo zahŕňať právo – na žiadosť nelegálneho migranta – dať sa vyšetriť lekárom podľa vlastného výberu; je možné v takom prípade požadovať, aby si zadržiavaná osoba hradila sama náklady na toto vyšetrenie.

Informovanie príbuzného alebo tretej osoby podľa vlastného výberu o zadržaní by sa značne uľahčilo, keby sa nelegálnym migrantom umožnilo ponechať si mobilné telefóny v čase pozbavenia osobnej slobody, alebo aspoň mať k nim prístup.

83. Okrem týchto troch základných práv medzinárodné zmluvy uznávajú právo zadržaného nelegálneho migranta požiadať o konzulárnu pomoc. Ale keďže nie všetci nelegálni migranti majú záujem o skontaktovanie sa so svojimi vnútroštátnymi orgánmi, výkon tohto práva sa musí ponechať na dotknuté osoby.

84. Je nevyhnutné, aby sa novo prichádzajúcim nelegálnym migrantom okamžite poskytli informácie o týchto právach v jazyku, ktorému rozumejú. Preto by sa všetkým mal poskytnúť dokument, obsahujúci vysvetlenie postupu používaného v ich prípade a stanovujúci jasne a jednoducho ich práva. Tento dokument by mal byť k dispozícii v najčastejšie používaných jazykoch zadržovaných osôb, a keď je to potrebné, mala by sa zabezpečiť možnosť použiť služby tlmočníka.

Všeobecné záruky počas pozbavenia osobnej slobody

85. Každé pozbavenie osobnej slobody by sa malo vykonať len na základe riadneho individuálneho príkazu na zadržanie, s možnosťou okamžitého prístupu k nemu v zariadení, kde je dotknutá osoba držaná; tento príkaz by mal byť vydaný hneď, alebo čo najskôr po pozbavení osobnej slobody. Táto základná požiadavka sa týka aj nelegálnych migrantov zbavených slobody. Základné záruky pre osoby, ktoré zadržiavajú orgány presadzovania práva, sa ďalej posilnia, keď sa o každej z nich bude viesť osobitný protokol o zadržaní, obsahujúci všetky okolnosti zadržiavania danej osoby a všetky s tým súvisiace úkony.

86. Zadržaní nelegálni migranti by mali mať právo využiť účinný právny prostriedok nápravy a požiadať súdny orgán, aby urýchlene rozhodol o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody. Súčasťou tohto súdneho preskúmania by malo byť ústne pojednávanie vrátane právnej pomoci, ktorá by sa v prípade osôb bez dostatočných finančných prostriedkov mala poskytnúť bezplatne, a s tlmočením (ak je potrebné). Navyše, zadržiavani nelegálni migranti by mali byť výslovne poučení o tomto právnom prostriedku nápravy. Potrebu ďalšieho zadržiavania by mal pravidelne preskúmať nezávislý orgán.

87. Mali by sa prijať postupy umožňujúce zadržiavaným nelegálnym migrantom priebežne sa radiť s právnikom, konzultovať s lekárom, a prijímať návštevy zástupcov mimovládnych organizácií, rodinných príslušníkov alebo iných osôb podľa vlastného výberu, a udržiavať s nimi telefonický kontakt.

Ak osoby pozbavené osobnej slobody na základe cudzineckej legislatívy sú členmi jednej rodiny, treba vyvinúť všetko úsilie potrebné na zabránenie ich rozdeleniu.

88. Je v záujme nelegálnych migrantov aj personálu zariadení na zadržiavanie osôb, aby bol prijatý domový poriadok, ktorý by mal byť k dispozícii v patričných jazykových verziách. Domový poriadok by mal mať predovšetkým informatívny charakter a mal by obsahovať čo najširšie spektrum otázok, práv a povinností relevantných pre každodenný život zadržiavaných osôb. Domový poriadok by mal obsahovať aj informácie o disciplinárnom konaní a o práve zadržiavaných osôb vyjadriť sa k porušeniam, ktorých sa údajne dopustili, a odvolať sa proti akýmkoľvek uloženým sankciám na nezávislý orgán. Bez takéhoto poriadku existuje riziko, že sa vytvorí neoficiálny (a nekontrolovaný) disciplinárny systém.

Ak je z bezpečnostných dôvodov alebo z dôvodu ochrany nelegálneho migranta potrebné pristúpiť k jeho izolácii, tento postup by mali sprevádzať účinné záruky. Dotknutá osoba by mala byť informovaná o dôvodoch takéhoto opatrenia, dostať možnosť vyjadriť sa k nemu ešte pred jeho vykonaním, a podať námietku proti opatreniu pred príslušným orgánom.

89. Nezávislé monitorovanie zariadení na zadržiavanie nelegálnych migrantov je dôležitým prvkom predchádzania zlému zaobchádzaniu a všeobecnejšie aj zabezpečenia uspokojivých podmienok zadržania. Aby boli monitorovacie návštevy skutočne efektívne, mali by byť časté a neohlásené. Okrem toho by kontrolné orgány mali mať oprávnenie hovoriť s nelegálnymi migrantmi bez prítomnosti tretej osoby a preskúmať všetky aspekty týkajúce sa zaobchádzania s týmito osobami (materiálne podmienky ich zadržiavania, záznamy o zadržiavaní a inú dokumentáciu, výkon práv osôb zbavených slobody, zdravotnú starostlivosť atď.).

Záruky týkajúce sa zdravia

90. Posúdenie zdravotného stavu nelegálnych migrantov v čase pozbavenia osobnej slobody je základnou povinnosťou tak vo vzťahu ku každému zadržiavanému jednotlivcovi, ako aj vo vzťahu k skupine nelegálnych migrantov ako celku. Na duševné a fyzické zdravie nelegálnych migrantov môžu mať negatívny vplyv predchádzajúce traumatické zážitky. Aj pretrhanie osobných väzieb a strata kultúrneho prostredia, na ktoré boli zvyknutí, a neistota týkajúca sa budúcnosti môže mať za následok zhoršenie ich duševného stavu, vrátane zintenzívnenia už predtým existujúcich príznakov depresie, úzkosti a post-traumatickej poruchy.

91. Ako minimum, vo všetkých strediskách na zadržiavanie nelegálnych migrantov treba zabezpečiť každodennú prítomnosť člena stredného zdravotníckeho personálu s uznanou odbornou kvalifikáciou. Táto osoba by mala vykonávať najmä predbežné vyšetrenie novo prichádzajúcich osôb (najmä na prítomnosť prenosných chorôb vrátane tuberkulózy), prijímať žiadosti o návštevu

lekára, zabezpečiť poskytovanie a distribúciu liekov na lekársky predpis, viesť zdravotnú dokumentáciu a dohliadať na všeobecné hygienické podmienky.

92. Lekárske tajomstvo by sa malo samozrejme dodržiavať rovnako ako vo vonkajšom prostredí; treba najmä zabezpečiť, aby nezdravotnícki pracovníci nemali prístup k zdravotným záznamom; tieto by mala držať pod zámkom zdravotná sestra alebo lekár. Okrem toho by sa všetky lekárske vyšetrenia mali robiť mimo dosluchu a – ak lekár v konkrétnom prípade nerozhodne inak – mimo dohľadu dozorného personálu.

Keď jazykové problémy bránia lekárskemu a/alebo ošetrojúcemu personálu urobiť riadne diagnostické vyhodnotenie, vždy by mala byť zabezpečená možnosť bezodkladne využiť služby kvalifikovaného tlmočníka. Navyše, zadržovaných nelegálnych migrantov treba plne informovať o liečbe, ktorá sa im ponúka.

Ďalšie tri dôležité záruky

93. Zákaz mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania znamená aj povinnosť nevrátiť osobu do krajiny, ak existujú závažné dôvody domnievať sa, že v tejto krajine by bola osoba reálne vystavená nebezpečenstvu mučenia alebo iných foriem zlého zaobchádzania. Z tohto dôvodu by nelegálni migranti mali mať bezproblémový prístup k azylovému konaniu (alebo k inému konaniu o pobyte), ktoré im zaručí dôvernú a objektívnu a nezávislú analýzu stavu ľudských práv v ostatných štátoch; malo by sa vykonať individuálne posúdenie nebezpečenstva zlého zaobchádzania v prípade odsunu do krajiny pôvodu alebo do tretej krajiny. CPT znepokojuje skutočnosť, že v niektorých štátoch zákon obmedzuje lehotu na podanie žiadosti o azyl na určitý počet dní odo dňa vstupu do štátu alebo nástupu do zariadenia na zadržiavanie osôb; žiadosti predložené po tomto termíne sa neberú do úvahy. Takýto prístup zvyšuje možnosť, že osoby budú odsunuté do štátu, v ktorom im hrozí reálne nebezpečenstvo mučenia alebo iných foriem zlého zaobchádzania.

94. V tejto súvislosti má CPT vážne pochybnosti o politike niektorých štátov, ktoré zadržiavajú na mori lode prepravujúce nelegálnych migrantov a vracajú ich do severnej alebo severozápadnej Afriky. Prax s podobnými dôsledkami údajne existuje aj na niektorých európskych pozemných hraniciach.

Štáty, ktoré praktizujú takúto politiku alebo postupy, môžu porušovať základnú zásadu „non-refoulement“ (zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia), ktorá je súčasťou medzinárodného práva v oblasti ochrany ľudských práv, ako aj práva Európskej únie. To platí najmä vtedy, ak štáty, do ktorých sú odsunutí nelegálni migranti, neratifikovali Ženevský dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951, alebo k nemu nepristúpili.

95. V súlade s Dvadsiatimi usmerneniami o nútenom návrate, ktoré prijal Výbor ministrov 4. mája 2005, by v každom jednotlivom prípade mal byť vydaný príkaz na odsun na základe rozhodnutia vyneseneho v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a postupmi a s medzinárodnými záväzkami v oblasti ľudských práv. Príkaz na odsun by sa mal písomne odovzdať dotknutej osobe. Okrem toho by malo byť možné odvolať sa proti tomuto príkazu, a odsun by sa nemal vykonať skôr, než sa doručí rozhodnutie o prípadnom odvolaní. Pomoc advokáta a tlmočníka by mala byť zaručená aj v tejto fáze konania.

96. Po tretie, vo vzťahu k akémukoľvek miestu, kde sa nachádzajú osoby pozbavené osobnej slobody orgánom verejnej moci, výbor CPT sústavne odporúča, aby každý príznak zranenia osoby, ktorá udáva zlé zaobchádzanie, ako aj príslušné vyhlásenia tejto osoby a lekárske závery (pokiaľ ide o určenie, či zistené zranenia zodpovedajú vyhláseniu danej osoby) lekár riadne zaznamenal vo

formulári určenom na tento účel. Podobný záznam by sa mal urobiť aj v prípade, že osoba neoznámila údajné zlé zaobchádzanie, ale existujú dôvody domnievať sa, že k nemu mohlo dôjsť. Mali by existovať postupy zabezpečujúce, aby v každom prípade, keď lekár zaznamená zranenia, ktoré zodpovedajú tvrdeniam dotknutej osoby o údajnom zlom zaobchádzaní (alebo ktoré dokonca aj v neprítomnosti takéhoto tvrdenia jasne poukazujú na zlé zaobchádzanie), lekár takýto záznam systematicky poskytoval príslušným orgánom činným v trestnom konaní.

Dodatočné záruky pre deti

97. Výbor CPT sa domnieva, že treba vyvinúť maximálne úsilie na vyhýbanie sa prípadom pozbavenia osobnej slobody maloletého nelegálneho migranta.⁶ v súlade so zásadou „prvoradých záujmov dieťaťa“ vyjadrenou v článku 3 Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa, zadržiavanie detí, vrátane detí bez sprievodu a odlúčených detí,⁷ je len málokedy odôvodnené a podľa názoru výboru ho rozhodne nemožno odôvodniť len tým, že nebolo rozhodnuté o pobytovom štatúte dieťaťa.

Keď výnimočne dôjde k zadržianiu dieťaťa, pozbavenie osobnej slobody by malo byť čo najkratšie; treba vyvinúť maximálne úsilie na okamžité prepustenie detí bez sprievodu a odlúčených detí zo zariadenia na zadržiavanie osôb a na ich umiestnenie do vhodnejšej starostlivosti. Ďalej by sa vzhľadom na zraniteľnosť dieťaťa mali v každom prípade zadržania dieťaťa poskytnúť dodatočné záruky, najmä ak sú deti odlúčené od rodičov alebo od iných opatrojúcich osôb, alebo ak sú bez sprievodu rodičov, opatrojúcich osôb alebo príbuzných.

98. Keď sa úrady dozvedia o prítomnosti dieťaťa, v čo najkratšom čase by mali zabezpečiť, aby odborne spôsobilá osoba vykonala s dieťaťom počiatkový pohovor v jazyku, ktorému dieťa rozumie. Mali by sa posúdiť okolnosti, pre ktoré sú deti osobitne zraniteľné, ako je vek, zdravie, psychosociálne faktory a ďalšie dôvody na jeho ochranu, vrátane dôvodov spojených s násilím, obchodovaním s ľuďmi alebo traumou. Deťom bez sprievodu alebo odlúčeným deťom pozbaveným osobnej slobody by sa mal poskytnúť urýchlený a bezplatný prístup k právnej alebo inej zodpovedajúcej pomoci, vrátane určenia poručníka alebo zákonného zástupcu. Mali by sa zaviesť aj monitorovacie mechanizmy na preskúvanie kvality poručníctva.

99. V zariadeniach, v ktorých sú zadržiavané deti, by sa mali urobiť kroky na zabezpečenie pravidelnej prítomnosti a individuálneho kontaktu so sociálnym pracovníkom a psychológom. Ďalšou zárukou proti zlému zaobchádzaniu je rodovo zmiešaný personál; prítomnosť mužského aj ženského personálu môže mať priaznivý účinok z hľadiska etických aspektov zadržiavania detí, a aj z hľadiska vytvárania normálneho prostredia v miestach, kde sú zadržiavané. Deťom pozbaveným osobnej slobody by sa mala ponúknuť široká škála konštruktívnych aktivít (s osobitným dôrazom na to, aby sa dieťaťu umožnilo pokračovať vo vzdelávaní).

100. S cieľom obmedziť riziko zneužívania by sa mali osobitne upraviť priestory, aby boli vhodné na pobyt detí. Mali by sa napríklad oddeliť od priestorov určených pre dospelých, okrem prípadov, keď je v najlepšom záujme dieťaťa byť umiestnené spolu s dospelými. To by mohlo byť vhodné napríklad vtedy, keď sa deti nachádzajú v spoločnosti svojich rodičov či iných blízkych príbuzných. v takomto prípade treba vynaložiť maximálne úsilie na to, aby sa zabránilo rozdeleniu rodiny.

---

⁶ Ak nie je celkom isté, či konkrétny nelegálny migrant je maloletý (t. j. mladší ako 18 rokov), malo by sa s ním zaobchádzať ako s maloletým, kým sa nepreukáže opak.

⁷ „Deti bez sprievodu“ (často označované aj ako maloleté osoby bez sprievodu) sú deti, ktoré sú odlúčené od oboch rodičov aj ostatných príbuzných, a ktoré nie sú v starostlivosti dospelé osoby, ktorá je povinná sa o ne starať buď na základe práva alebo podľa zvyklostí. „Odlúčené deti“ sú deti, ktoré sú odlúčené od oboch rodičov, alebo od osoby, ktorá mala primárnu starostlivosť o dieťa buď na základe práva alebo podľa zvyklostí, ale nemusia byť odlúčené aj od ostatných príbuzných. Môžu k nim preto patriť deti v sprievode ostatných dospelých členov rodiny.